

§. 31. Deželne nadsodije in nar višji sodija ravnajo vse le pismeno.

§. 32. Posebne postave bojo bolj natanjko določile opravilstvo sodijskih vradij.

§. 33. Vesoljni deržavljanski zakonik, kot zapopadek vesoljniga prava za vse deržavljane austrijskiga cesarstva, ima eden in edini povsod biti, in se ima tudi tam, kjer še dosihmal ni veljaven, s primernimi pripravami in z oziram na posebne deželne razmere, vpeljati; tako ima tudi kazenska postava edina biti za celo cesarstvo.

§. 34. V posamesnih kronovinah se bojo posebne postave dale za stanovsko ali z določenim zemljišnim posestvom prevedeno dedno žlahno gospôdo (dedno plemstvo), v katerih se bojo zaznamovale njene prednosti in dolžnosti; zlasti pa se ji bo, kar bo le moč, naprava majoratov in fideikomisov polajšala. Pri tacih kmetih, pri katerih posebni predpisi obstojé, da se veči zemljištvu ne smé razkositi, imajo ti predpisi veljavni obstati.

§. 35. Kresijam in deželnim poglavarstvom bojo v posvetovanje odbori na strani stali, kateri se bojo izvolili iz posestnikov dedne žlahne gospôde, iz posestnikov večih in manjših kmetij in iz obertnikov (rokodelcov), katerim odborom se bo naznanilo, v čem se bojo posvetovali in kako delječ njih opravilstvo seže. Ako bi v kakošnih zadevah tudi svetovavcov iz družih stanov želeti bilo, se imajo tudi ti v sovet vzeti. — Posebne postave bojo vse to bolj natanjko določile.

§. 36. Pri cesarskih okrajnih (kantonskih) vradijih se včasih bojo predstojniki v dotični okraj (kanton) spadajočih sosésk, in tudi lastniki večih zemljiš ali njih pooblastenci, ki niso v soseskini zavezi, v shod za posvét svojih zadev poklicali.

Kako ravnati, da cvetje sadnih drevés ne pozébe.

Marsikteri, ki na vertiču ali po njivah sadne drevesa redí, je že žalostno skušnjo storil, da mu je pomladanski mraz večji del ali včasih celò vse cvetje njegovih drevés posmodil in pokončal. Kako bi se dalo temu pomagati?

Star kmetovavec za to nesrečo sledeče pripomočke nasvetje:

Ker sadunosne drevesa, ktere na prav sončnih krajih stojé, pomladi berzo poganjajo in cve-tejo, cvetje pa velikokrat pozneji mraz pokončá, vam hočem, prijatli in sosedje, da vas te škode obvarjem, s svojim ravnanjem soznaniti, po katerim jez že mnogo let svoje drevesa prenagluga popkanja in cvetenja obvarujem, in pozebo cvetja skorej vselej zabranim.

Pervič postavim take zgotovej cveteče sadunosne drevesa že koj o začetku, če je mogoče, le na take kraje, kjer ne dobivajo preveč raniga (juterniga) ali poldnevniga sonca.

Drugič obložim mesca svečana ali sušca, ko je zemlja še prav zmerznjena, debela teh drevés pri njenih koreninah, kakor dalječ se okoli pod zemljo razprostirajo, visoko z listjem, snegam ali zdrobljenim ledam. To pokrivalo zadržuje drevésa, da ne popkajo prehitro (prerano) in se še takrat preč vzame, kadar se ni nobeniga mraza več bati.

Poslednjič postavim, posebno pred pertlikovce, kader se pomladi mraza bojim, kjer se cvet

že prikazuje, pred vsako drevesce 1 ali 2 posodi (čebra) z vodo napolnjeni, si spletem in pripravim vervi iz slame, privežem en konec vsaciga teh vervi verh drevesca, drugi konec vtaknem pa u eno teh posod u vodo. Slamnata verv, ktera čez drevesne vejice dol seže, odpelje mraz z drevesa u vodo. Pri visocih drevesih je to ravnanje nekako težavniši, pa se vunder dobro poplača. Kadar se voda u posodah z ledam pokrije, se ta preč odpravi, ter nalije se druga voda. J. Š.

Zgodovinske pisma.

3. pismo

iz Vertovcove „občne zgodovine“ §. 4.

Žitoreja še veči spodbodik k omikanju.

V družih, tudi gorkih deželah so se ljudje morde od tičev naučili zernje divjiga žita smukati in jesti. Ker jim je pa žito teknilo in se je dalo hraniti, so se zmislili ga množiti; sčasama so se prepričali, de se jim v zrahljani persti bolje obnaša in več da; niso se tedaj več okoli plazili, marveč se zemlje ali svojiga kraja poprijeli, si šotore napravili, v njih prebivati in pridelke hraniti. Tudi taki žitoredniki so mogli med sabo v zveze stopiti, sebe in svoje pridelke vzajemno braniti, in hudodelnike med sabo v strah djati, in, ko ni bilo drugač, jih tudi pokončati. Podvergli so se bili ali pervimu, ki je bil žitorejo zamislil, ali so si pa med sabo nar bolj jakiga za glavarja izvolili, kateri jim je, ali po svoji zastopnosti ali pa z njih svetam postave dajal, in čez nje gospodoval.

Tudi žitoreja je človeka iz divjosti vlekla, omikovala in ga čedalje k prijetnišimu življenju zbu-jala. Kjer koli so bili ljudje že z žitnimi pridelki, s sadjem ali drugim živežem bogato prevedeni, so jeli na marsikaj misliti, kar bi jim ljubši in prijetniši bilo. Tudi sila in potreba jih je učila marsikaj koristniga znajti. Vsaka koristna znajdba spričuje človekov úm, in ga povzdigne čez neumno živino. Brezštevilne rokodelstva, umetnije, znanosti in védnosti, ki nam koristijo, in brez katerih bi prav revno živeli, so bile znajdene v starodavnih časih. Nič ne vémo, kdo in s čem je prvi kopal, oral, zernje tolkel in mlel; kdo je prvi oginj zanetil, lonec naredil, močnik skuhal, pogačo ali kruh spekel. Neznani so nam, ki so prvi rude kopali, ali kovali, sekali, želi ali preli, tkáli, šivali itd. itd.

Od kar so bili ljudje na svetu, so marsikaj potrebniga in koristniga iznajdovali, in dokler bo svet stal, se bo še zmirej kaj iznajdovalo. Na visoki stopnji omikanja so mogli že tisti biti, med kterimi je bilo enimu bistrournimu v glavo padlo, besede na njih glase razkrojiti, in za vsaki glas posebno čerko znati, to je, učen in srečen je bil, ki se je bil prvi zmislil pisati. Kdo pa je bil? — Kdaj in kje je živel? tega ne vémo, kakor tudi ne za znajdnike tisučnih družih zlo koristnih reči.

Umne ljudstva, ki so se bile zemlje poprijele, marsikaj znajdle in izdelovale, so se počasi soznatile, vzajemno spoštovale, med seboj pogodile, v zveze stopile in svoje pridelke in izdelke zamenjevale, s perviga blago in blago, sčasama pa so se bile zmislile in iznajdle denarje delati, kar je za trgovino še bolj pripravno bilo. Kamela „aziatska barka“ je že v starodavnih časih, kakor še dan današnji, čez neizmerljive pešene pušave v velikih tropah, obdanih z dobro oroženimi varhi, blago